

Araştırma Makalesi | Research Article

Yerel Televizyon Yayıncılığında Haber Erozyonu: İzmir Örneği*

News Erosion in Local Television Broadcasting: İzmir Case

Çağrı İNCEOĞLU (Assoc. Prof. Dr.)
Yaşar University, Faculty of Communication
İzmir/Turkey
cagri.inceoglu@yasar.edu.tr

Ürün YILDIRAN ÖNK (Asst. Prof. Dr.)
Yaşar University, Faculty of Communication
İzmir/Turkey
urun.onk@yasar.edu.tr

Başvuru Tarihi | Date Received: 20.09.2021
Yayına Kabul Tarihi | Date Accepted: 26.01.2022
Yayınlanma Tarihi | Date Published: 31.01.2022
<https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.997920>

Öz

Habercilik, televizyon yayınlarında ilk zamanlarından itibaren önemli bir yer tutmuştur. Günün farklı saatlerinde yayınlanan bültenlerinin yanında haber programları da günlük yayın akışlarında yer almıştır. Tematik haber kanallarının gündeme gelmesiyle, haberin televizyon kuruluşu içinde bir birim olarak var olduğu yapıdan, tümüyle haber odaklı bir anlayışa geçilmiştir. İletişim teknolojilerinin hızla geliştiği ve kitle iletişim araçları arasındaki sınırların bulanıklaştığı son yıllar ise haberde, web tabanlı bir döneme işaret etmektedir. Televizyon yayıncılığındaki bu dönüşüm, yerel haber üretiminin büyük önem taşıdığı yerel televizyon yayıncılığında daha büyük çapta yaşanmıştır. Bu çalışmanın amacı, yerel televizyon yayıncılığında haber bağlamında yaşanan değişimleri belirlemektir. Bu bağlamda İzmir yerel televizyonlarının haber üretimi incelenmiş, 30 yıllık süreçteki değişimler nedenleriyle araştırılmıştır. Çalışmada sözlü tarih yöntemi kullanılmış, İzmir yerel kanallarında yapım ve yayın alanında çalışmış kişilerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda habercilikte yaşanan dönüşümün siyasi, ekonomik ve teknik olmak üzere üç başlıkta toplandığı görülmüştür. Yasal düzenlemeler ve siyasi kısıtlamalar haberlerin niteliğinde önemli bir değişime neden olurken, özgün ve yerel bir anlayış yerine haber ajansları tarafından üretilen bir yaklaşımla tasarlanan haberler tercih edilmektedir. Ayrıca son dönemde yerel haberde izleyicinin yeni iletişim ortamlarını kullandığı görülmektedir. Elde edilen bulgular, habercilikte yaşanan bir erozyona işaret ederken, bu durumun yerel televizyonlar açısından yıkıcı etkisini de ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Televizyon Haberciliği, Yerel Televizyon, Yerel Haber, Yayıncılık, Sözlü Tarih.

Abstract

Journalism has had an important place in television broadcasts since its early days. In addition to the daily news, news programs have also been scheduled in broadcasts. The emergence of news channels encouraged a news-oriented approach instead of news units. Recently, a web-based era has developed as communication technologies have developed rapidly, and the boundaries between mass media have been blurred. This transformation has been experienced on a larger scale in local television broadcasting, where local news is of great importance. The study aims to determine the changes in the news production in local television broadcasting. Therefore, the news production of İzmir local televisions and changes for a 30-years-period has been examined considering their reasons. The oral history method has been used through in-depth interviews with people who worked in İzmir channels. It has been observed that the transformation could be categorized under three titles: legal/political, economic, and technical. While legal and political restrictions cause a significant change in the news quality, news from news agencies is in circulation instead of an original and local perspective. Recently, the audience has been seen using new media for local news. The findings indicate an erosion in broadcast journalism and a destructive impact on local televisions.

Keywords: Broadcast Journalism, Local Television, Local News, Broadcasting, Oral History.

* Bu çalışma Yaşar Üniversitesi Proje Değerlendirme Komisyonu (PDK) tarafından BAP073 numaralı "İzmir'de Yerel Televizyon Yayıncılığı" başlıklı proje kapsamında desteklenmiştir.

Giriş

Gelişen ve çeşitlenen iletişim teknolojilerine karşın televizyon, başat kitle iletişim aracı olmayı sürdürmektedir. Özellikle haber alma söz konusu olduğunda en güvenilen aracın televizyon, televizyonda en fazla izlenen içeriğin de haberler olduğu görülmektedir (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, 2018, s. 53, 79). Reuters Enstitüsü tarafından hazırlanan Dijital Haber Raporu 2020’de Türkiye’yle ilgili benzer sonuçlar yayınlanmıştır: “*Kent tabanlı örneklemimiz tarafından çevrimiçi haberler yaygın olarak kullanılsa da, tüm Türkiye genelinde televizyon en önemli haber kaynağı olmaya devam etmektedir.*” Zira araştırmaya göre haber medyası (haftalık bazlı) güvenilirlik sıralamasında ilk beş kurum arasında üç televizyon kanalı (Fox TV, CNNTürk, TRT Haber) bulunmaktadır (Reuters Institute, 2020, s. 84).

Son yıllar, kitle iletişim araçları arasındaki sınırların bulanıklaştığı, hatta zaman zaman ortadan kalktığı bir sürece işaret etmektedir. Örneğin, televizyon yayınları halen büyük oranda (%98,1) televizyondan izlenmesine karşın cep telefonu (%23,8), masaüstü/dizüstü bilgisayar ve tablet (%10,6) gibi araçların da televizyon yayınlarını izlemede kullanıldığı saptanmıştır (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, 2018, s. 110). Bu değişim süreci içinde çevrimiçi araçların ve platformların kullanımı artmış; bunlar, gerek habercilerin haber toplamalarında gerekse izleyicinin habere erişiminde önem kazanmıştır. Haber içeriklerinin yayın akışının büyük bölümünü oluşturduğu yerel televizyonlar açısından ise haber medyasındaki bu değişim daha derinden hissedilmektedir. Uzun yıllar yerel halkla yerel yönetimler arasında bir köprü görevi üstlenen bu kanallar, bugün bir yandan yeni teknolojilerin sunduğu fırsatlardan yararlanmaya çalışmakta, bir yandan onların yarattığı bir tehditle karşı karşıya kalmaktadır.

Yerel televizyonların haber söz konusu olduğunda karşılaştığı sorunlar, siyasi yaptırımlar söz konusu olduğunda ulusal televizyonlarla benzerlik göstermektedir. Zira Türkiye’de yasal düzenlemeler teknik bir ayrım dışında yerel, bölgesel ve ulusal televizyon kanalları arasında bir farklılık taşımamaktadır. Haber üretimindeki editoryal bağımsızlık hem ulusal hem de yerel düzeyde önemli bir sorun teşkil etmektedir. Yerine getirilmesi gereken yükümlülükler ve ödemeler açısından ulusal kanallarla yerel kanallar arasında bir fark gözetilmemesi ise yerel televizyonları ekonomik sıkıntılara sokmaktadır. Bu süreçte çoğu uydu yayın lisansı alan yerel televizyon kanalları, karşılığında ödenmesi gereken maliyetler karşısında zorlanmaktadır. Pek çoğunun adı yerel, erişim alanı ulusal olan bu kanallarda izlenme kaygısının ön plana çıktığı gözlenmektedir. Son olarak Covid-19 pandemisi nedeniyle ülke çapında yaşanan ekonomik sıkıntılar, yerel kanalların reklam gelirlerinde büyük düşüşe neden olmuştur, pek çok kanal zarar ederek kapanma noktasına gelmiştir. Bu zorlu mali dengeler haber birimlerinin yıllar içinde giderek küçülmesine neden olmuştur. Yerel kanallar, bir dönem haberlerini para karşılığı ulusal kanallara satabilirken, bugün yerel düzeyde özgün haber üretmek yerine daha ucuz bir kaynak olan haber ajanslarına yönelmiştir.

Alanyazında haber medyasındaki değişimlere odaklanan pek çok çalışmaya rastlanmaktadır. Benzer biçimde yerel televizyonlara ilişkin, özellikle haber üretimi konusunda araştırmalar da bulunmaktadır. Bu noktadan hareketle, bu çalışmada amaç, haber üretimindeki değişimleri yerel televizyon bağlamında incelemektir. Değişimi belirlemek karşılaştırma yapabilecek bir zaman aralığını taramayı gerektirmektedir. Bu bağlamda İzmir’de faaliyet göstermiş dokuz yerel televizyon kanalının haber birimlerinde görev almış kişilerin deneyim ve tanıklıklarına başvurulmuştur. Çalışmada otuz yıllık bir süreçteki değişimler; birincil kaynak olarak bu kişilerle gerçekleştirilen derinlemesine

görüşmelerden yararlanılarak belirlenmiştir. Ayrıca bu değişimlerin nedenleri üzerinde durularak İzmir’de ve Türkiye’de giderek azalan yerel televizyonların akıbetini tartışmaya açmak hedeflenmiştir.

Geçmişten Günümüze Televizyon Haberciliği

Haber alma, insanlık tarihi boyunca en önemli gereksinimlerden biri olmuştur. Yerleşik toplum düzenine geçiş, mülkiyetin ortaya çıkışı ve ticaretin gelişmesiyle birlikte insanlar için haber alma gereksinimi de artmış, özellikle savaşlar ve salgın hastalıklar ilk haber araçlarının doğmasına neden olmuştur. 11. yüzyıla gelindiğinde gazetelerin ilk biçimleri olan haber yaprakları/mektupları yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. 15. yüzyılda matbaanın bulunuşu; yazılı haberden basılı haberi geçişi sağlamış (Baldini, 2000, s. 82) ve ilk gazeteler yaygınlık kazanmıştır.

Gazetelerle birlikte hızla gelişen habercilik, yeni kitle iletişim araçları ve onların sunduğu yeni olanaklarla gücüne güç katmış, gündelik yaşantının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı döneminde altın çağını yaşayan gazete haberciliği, İkinci Dünya Savaşı sırasında yerini çok daha hızlı ve erişim alanı geniş bir araç olan radyo haberciliğine bırakmıştır (Kovarık, 2011, s. 236-238). Bu dönemde sinema da haber filmleri aracılığıyla etkili bir haber aktarım aracı olarak kullanılmıştır. Televizyon ise 1950’lerden itibaren hızla yaygınlık kazanmış, haber almada başvurulan en önemli kaynak haline gelmiştir (Potter, 2008, s. 382).

Televizyon yayıncılığında habercilik, ilk zamanlarından itibaren gerek günün belli saatlerinde yayınlanan ve içinde pek çok haberin sıralandığı haber bültenleri gerekse haberlerin daha geniş olarak ele alınmasına olanak sağlayan haber programlarıyla günlük yayın akışlarında kendine önemli bir yer edinmiştir. Televizyon yayıncılığında habere verilen değer ve ayrılan sürenin fazla olduğu dikkat çekmektedir. Öte yandan, Glasgow Medya Grubu’nun (GMG) televizyon haberciliği konusundaki araştırmaları çarpıcı bilgiler sunmaktadır. Bad News, More Bad News ve Really Bad News başlıklı çalışmalarında GMG, televizyon haberlerinin sanılanın aksine gerçeği yansıtmadığını ve tarafsız olarak üretilmediğini saptamıştır. Poyraz’ın belirttiği gibi, bu üç çalışmada medyanın statükoyu nasıl meşrulaştırdığı ve bilgiyi nasıl manipüle ettiği ortaya konarak çağdaş haber çıktılarına ilişkin önemli bir eleştiri getirilmiştir (Poyraz, 2002, s. 68-69).

Türkiye’de televizyon haberciliği ise dünyadaki gelişim çizgisinden farklı bir nitelik göstermiştir. Türkiye’de basın, ağırlıklı olarak fikir gazeteciliği bağlamında biçimlenmiştir. Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren çok partili dönem ve sonrasındaki darbe dönemleri boyunca habercilik hep siyasi ve ekonomik baskılara maruz kalmıştır. Bu nedenle Türkiye, tarihi boyunca gazete kapatmalara ve gazetecilerin tutuklanmasına tanıklık etmiştir (Güngör, 2010, s. 101-127).

Türkiye’de televizyon haberciliğinin en canlı dönemi, özel televizyon yayıncılığının başlamasına rastlamaktadır. TRT’nin yayıncılık anlayışına bir alternatif olarak kendini konumlayan özel televizyon kanalları, alışlagelmiş televizyon haberciliğinin de değişmesine neden olmuştur. TRT’nin devlet politikaları doğrultusunda biçimlenen haber seçimi ve üretiminin yanı sıra katı ve didaktik haber sunumu da önemli bir değişim göstermiştir (Cankaya, 2015, s. 117). Örneğin, 1991’de yaşanan Körfez Savaşı sırasında savaş görüntülerini yayınlamayan TRT karşısında Star1 Magic Box televizyon kanalı, CNN canlı savaş yayının, yeniden iletimini yaparak savaşı ekrana taşımıştır. Bu olay, bu zamana kadar televizyon haberciliğindeki tek ses olan TRT’nin tekelinin yıkıldığının önemli bir göstergesi olmuştur (Serim, 2007, s. 245-246).

1990'lar Türkiye'de televizyon haberciliği açısından yasal düzenlemelerin yaşandığı bir dönem olmasının yanında, Türk medyasında büyük sermaye gruplarının medyaya egemen olduğu bir süreçtir (Kuyucu, 2012, s. 246). Önce gazete sahipliğinin gazetecilerden iş dünyasına geçmesiyle başlayan bu değişim (Özgentürk, 2008, s. 46), 1990'larda medyada dikey bütünleşmeyle sürmüş ve medya holdingleri ortaya çıkmıştır. Sonrasında ise medya dışı sektörlere yapılan yatırımlarla medya holdingleri yatay bütünleşme sürecine geçmiştir. Son dönemde ise yasada yapılan değişikliklerle küresel medya da işin içine girmiş bulunmaktadır (Adaklı, 2006, s. 11-14). Haber medyasına yerleşen işletme mantığı, bir yandan daha fazla kişiye ulaşmak hedefiyle içeriğin hafiflediği ve magazinleştiği, bir yandan da iş dünyasının bir parçası haline gelen medya şirketlerinin editöryal bağımsızlığının sarsıldığı bir habercilik anlayışına yol açmıştır.

Türkiye'de tematik haber kanallarının kurulması da yine 1990'lara rastlamaktadır. Haberin televizyon kuruluşu içinde bir birim olarak var olduğu yapıdan, tümüyle haber odaklı bir anlayışa geçilmiştir. 1996'te yayın hayatına başlayan Türkiye'nin ilk haber kanalı olan NTV'nin (Doğuş Yayın Grubu, 2021) ardından 1999'da Doğan Medya Grubu ve Time-Warner ortaklığıyla yayınlarına başlayan CNNTürk de haber kanalları arasına katılmıştır (Adaklı, 2006, s. 277-278). Bugün Türkiye'de, TRT'nin TRT Haber ve TRT World kanalı da dâhil olmak üzere NTV, CNNTürk, 24, A Haber, HaberTürk gibi pek çok tematik haber kanalı yayınlarını sürdürmektedir.

İletişim teknolojilerinin hızla geliştiği ve kitle iletişim araçları arasındaki sınırların bulanıklaştığı son dönemler ise haberde web tabanlı yeni bir döneme işaret etmektedir. Önceleri televizyon yayın sistemlerindeki gelişmeler ve bunlara olanak sağlayan yasal düzenlemelerin ardından hızla yaygınlaşan uydu ve kablo yayıncılığı, sonrasında ise dijital yayıncılığa geçişle birlikte televizyon yayıncılığının internet teknolojileriyle birleşmesi söz konusu olmuştur (Atabek, 2020, s. 196, 203). Bu süreç izleyicilerin içerikleri kendi zaman ve mekânlarına göre yönetebilmesini sağlayan yeni televizyon teknolojilerinin ortaya çıkmasına neden olurken (Akyol & Ünlü, 2020, s. 73); haber toplama ve sunma pratiklerinde de önemli dönüşümlere yol açmıştır. Bugün habercilik, mobil araçlarla ve hatta insansız hava araçlarıyla haber toplanan bir ortamda gerçekleşmekte, web tabanlı faaliyet gösteren haber sitelerinin yanı sıra sosyal medya platformları üzerinden örgütlenen ve izleyicinin de haber üreticisi olarak konumlandığı WhatsApp haberciliği, Twitter haberciliği gibi yeni kavramlarla zenginleşmektedir. Haber kaynaklarının çeşitlenmesi dışında genellikle olumsuz bir tablo çizildiğini belirten Ercan (Ercan, 2021, s. 31), herkesin ulaşabileceği kaynakların ve açıklamaların masa başı bir şekilde haberleştirilmesiyle tek tip bir gazeteciliğin ortaya çıktığını, haberi doğru vermektense önce vermenin ön planda olduğu bir yapının hâkim olduğunu dile getirmektedir.

İzmir'de Yerel Televizyonlar ve Haber Üretimi

Türkiye'de radyo ve televizyon yayıncılığını düzenleyen yasalar doğrultusunda yerel yayıncılık "*En fazla bir ilin sınırları içine karasal ortamdan ulaştırılan yayın hizmeti (T3)*" (Resmi Gazete, 2011, s. 2) biçiminde tanımlanmaktadır. Ancak bugün, Türkiye'de yerel ve bölgesel yayın yapan televizyon kanallarının pek çoğunun yayınlarının yasayla tanımlanan coğrafi sınırları aştığı bilinmektedir. Dolayısıyla yerelliğin asıl tanımı yayın içeriğinde gizlidir.

Demokrasinin anahtar bir bileşeni (Reuters Institute, 2020, s. 24) olarak kabul edilen yerel yayıncılık, küresel veya ülkesel medyanın iktidarlarla olan ilişkileri de göz önünde bulundurulduğunda demokrasinin yerelleşmesi, yaygınlaşması, çoğulculuğun korunması

bakımından büyük sorumluluk taşımaktadır (Güven, 2007, s. 332). Alankuş (Alankuş, 2001, s. 7) da ülkesel medyadan farklı/alternatif bir söylem kurması gerekliliğini vurguladığı yerel medyanın önemini şu sözleriyle dile getirmektedir:

“Günümüzün küresel akışkanlığı içerisinde yer ve zaman duygusu altüst olan bireyler/topluluklar için yerellikler, sınımlanabilecek, dayanışma duygusuyla ortak eylemlilik içerisine girilebilecek, hakim olanlar karşısında direnilebilecek bir ‘yer’ sunduğu; giderek karmaşıklaşan ve kendilerini daha sıradanlaştıran yaşam ile yeni bir bağ kurmalarını sağladığı, hoşnut olmadıkları şeyleri değiştirme yönündeki güçlerini ve umutlarını beslediği için önemlidir.”

TRT'nin televizyon yayınlarındaki tekeli kiran özel televizyonların, yasadışı olarak yayın hayatına başladığı 1990 yılı Türkiye’de yerel televizyonların da miladıdır. Bu dönemde girişimci rolü üstlenen pek çok belediye, yurtdışından yayın yapan özel televizyonların yayınlarını alacak çanak antenler kurmuş ve bu yayınların yerel halka ulaştırılmasında aracılık etmiştir (Serim, 2007, s. 233). Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun’un kabulüne kadarki birkaç yıl içinde hem özel hem de kamu kurumları hızla birçok yerel televizyon (ve radyo) kurmuşlardır.

Türkiye’nin üçüncü büyük kenti olarak İzmir’de de çeşitli televizyon kanalları faaliyet göstermiştir. Bugün, karasal ve uydu yayın lisansları olmasına karşın karasal yayın yapan bir İzmir yerel kanalı bulunmamaktadır. İzmir’de faaliyet gösteren yerel televizyonlar, web tabanlı yayın yapan kuruluşlar biçimindedir. Araştırma kapsamında İzmir’in ilk yerel televizyonu olan Kanal Ege Televizyonu’ndan itibaren 9 televizyon kanalının olduğu belirlenmiştir. Bu kanallar kronolojik sıra ile şunlardır: Kanal Ege Televizyonu, Sky TV, Ege TV, Yeni TV, Kanal 1, İzmir TV, Yeni Asır TV, Kordon TV ve Kanal 35. Yürütülen proje kapsamında adı geçen televizyon kanallarıyla ilgili belge taramaları ve bu kanallarda çeşitli görevlerde bulunmuş kişilerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda elde edilen veriler, yerel televizyonlar içinde haber üretiminin başlıca amaçlardan biri olduğunu ve haber birimlerinin de merkezi bir konumda bulunduğunu göstermektedir.

Potter, haber izleyicisinin, küresel ve ulusal haberlerdense yerel ve onları kişisel olarak ilgilendiren içerikleri tercih ettiğini dile getirmektedir (Potter, 2008, s. 178). Bu bilgiyi destekleyen Dijital Haber Raporu 2020 verileri de Türkiye’de yerel haberlerle “çok” ve “oldukça ilgileniyorum” diyenlerin oranının %65 olduğunu göstermektedir (Reuters Institute, 2020, s. 48). Benzer durum diğer ülkeler için de geçerlidir. Örneğin 2019 yılında yapılan bir araştırmada ABD’li yetişkinler arasında yerel haberler ve genel olarak haberler için tercih edilen platformun halen televizyon olduğu ve yerel televizyonun en güvenilir haber aracı olduğu saptanmıştır. Bu nedenle yerel televizyonlar demokratik bilgi akışında çok önemli bir rol oynamakta (Hedding, Miller, Abdenour, & Blank, 2019, s. 475), haber üretimi ise hayati işlev taşımaktadır. Güven’in de (Güven, 2007, s. 333) belirttiği gibi yerel medyanın küresel/ulusal medya karşısında alternatif yaratabilmesinde de odak noktası haber üretimidir.

Yerel televizyonlar hem dünyada hem de Türkiye’de büyük sorunlarla karşı karşıyadır. Yasal olarak kuşatılmış, yetiştirdiği personeli ulusal kanallara kaptırmış, teknik altyapısını yenileyememiş pek çok yerel kanal sık sık el değiştirmekte ve bu nedenle kurumsallaşamamaktadır. Örneğin, Adana’da ÇukurovaTürk TV, Kent TV, Adana TV’nin ardından TVA’nın da kapanmasıyla yalnızca bir yerel televizyon kanalı kalmıştır (AHM Medya, 2021). RATEM tarafından hazırlanan sektör raporu, 2014 yılından itibaren yerel ve bölgesel yayın yapan televizyon sayılarında ciddi bir düşüşe işaret etmektedir. 2014’te

221 olan toplam yerel ve bölgesel televizyon kanal sayısı, 2018’de 129’a inmiştir (Türkiye Radyo ve Televizyon Yayıncılığı Sektör Raporu, 2019, s. 67). Son dönem ise zaten zor bir süreçten geçen yerel televizyonlar için tam bir ekonomik krize yol açmıştır. Bu ekonomik sorunlar İzmir özelinde de yaşanmakta ve televizyon kanallarının kapanmasıyla sonuçlanmaktadır. Türkiye’de yerel televizyonların Covid-19 salgını sürecindeki durumunu İzmir milletvekili Atila Sertel (Sertel, 2020) “Yerel televizyonlar batıyor!” başlıklı haberde şu sözleriyle aktarmaktadır: “*Pandemide reklamlar durdu, gelir durdu ama uydu kirası durmadığı gibi arttı. Yerel televizyon sahipleri dolar karşısında eriyip gidiyor.*” Türkiye’de birbiri ardına kapanan yerel televizyonların karşılaştıkları sorunların haber üretimiyle ilişkili boyutu ise bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmanın amacı, yerel televizyon yayıncılığında haber bağlamında yaşanan değişimleri belirlemektir. Bu nedenle İzmir özelinde karasal ve uydu yayını yapan toplam dokuz yerel televizyon kanalının (Kanal Ege Televizyonu [1991-1994], Sky TV [1992-2014], Ege TV [1994-2017], Yeni TV [1994-2006], Kanal 1 [1998-2002], İzmir TV [2002-2007], Yeni Asır TV [2007-2014], Kordon TV [1993-2017], Kanal 35 [2008-2016]) haber üretimi incelenmiş, süreç içindeki değişimler nedenleriyle araştırılmıştır. 1991-2021 yılları arasında 30 yıllık bir süreçteki değişimlere odaklanan çalışmada sözlü tarih yöntemi kullanılmış; İzmir yerel kanallarında yapım ve yayın alanında çalışmış kişilerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında, insan araştırmaları etik onay belgesi ilgili Etik Komisyonu’ndan alınmıştır. Yarı yapılandırılmış sorular çerçevesinde tasarlanan görüşmeler 6 Kasım 2019 - 15 Mart 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda süreleri yaklaşık 1-3 saat arası değişen 14 görüşme yapılmıştır. Görüşülen kişilere ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Tablo 1. Araştırma Kapsamında Görüşülen Kişiler

Görüşülen Kişi	Görüşme Tarihi	Kanal	Görev ve Yılları
M.Y.	6 Kasım 2019	Sky TV, Kanal 1	Muhabir (1993 -1997)
C.T.	13 Kasım 2019	Kanal 1, Sky TV	Genel Yayın Müdürü (1991-2007)
E.G.	14 Kasım 2019	Yeni TV	Muhabir (1994 -1996)
H.A.	15 Kasım 2019	Kanal Ege Televizyonu	Genel Yayın Müdürü (1991-1994)
M.D.	18 Aralık 2019	Yeni TV	Muhabir (1994 -2006)
E.K.	19 Aralık 2019	Ege TV	Genel Yayın Müdürü (1996 -2016)
H.T.K.	6 Ocak 2020	Kanal 1, Kanal 35	Haber Müdürü/Sunucusu (1994-2014)
M.S.	12 Şubat 2020	Ege TV	Muhabir (1993 – 2010)
J.G.	6 ve 13 Mart 2020	Kanal 1, Ege TV	Program Yapımcısı ve Sunucusu (1994 – 2015)
P.B.U.	20 Kasım 2020	Kanal 35, Yeni Asır TV	Muhabir, Program Yapımcısı ve Sunucusu (2009 – 2017)
U.O.	25 Eylül 2021	Sky TV	Muhabir, Genel Yayın Müdürü (1991 – 2017)
K.Ö.	3 Mart 2021	Sky TV, Ege TV, İzmir TV	Program Yapımcısı ve Sunucusu (1994 -2017)
O.P.	10 Mart 2021	Sky TV, Kanal 1	Muhabir, Program Müdürü (1993 – 2014)
A.D.	15 Mart 2021	Kordon TV	Genel Yayın Müdürü (1992 – 2017)

Tabloda adı geçen kişiler, İzmir yerel televizyonlarında haber üretim süreçlerinin çeşitli aşamalarında görev almış kişilerdir. Dolayısıyla görüşülen kişiler haber muhabirinden, haber müdürüne, haber programı yapımcısından, haber sunucusuna ve genel yayın

yönetmenine kadar geniş bir ölçekte yer almıştır. Kartopu örneklem yöntemiyle ulaşılan kişiler, kendi bilgi ve deneyimlerinden yola çıkarak İzmir yerel televizyon kanallarındaki haber üretimiyle ilgili görüşlerini aktarmışlardır. Bu kapsamda, haber üretiminin çeşitli süreçlerine ilişkin bireysel deneyimlerinin yanı sıra çalıştıkları kanalın yayın politikası doğrultusunda bildikleri ve tanıklık ettikleri uygulamaları da paylaşmışlardır.

Etik Kurul İzni

Yaşar Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 14.06.2021 tarih ve 07 sayılı kararı çerçevesinde çalışma etik açıdan bir sakınca içermemektedir.

Bulgular

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmeler çerçevesinde yerel televizyon haberciliği bağlamında önemli bir dönüşüm yaşandığı belirlenmiştir. Veriler, bu dönüşümdeki etmenlerin birbirleriyle ilişkili olmakla birlikte üç ana kategoride (yasal ve siyasal, ekonomik, teknolojik) toplanabileceğini göstermiştir.

Yasal ve Siyasal Etmenler

Türkiye'de yerel televizyonculuğun, 1990'da ilk özel yayıncılığın başlamasını izleyen süreçte önce belediyelerin girişimiyle sonrasında da özel yatırımlarla başladığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde yürürlükte olan yasa çerçevesinde radyo ve televizyon yayını yapma hakkı sadece TRT'ye aittir. Yasadışı olarak uydu üzerinden yayın faaliyetine başlayan ulusal özel televizyon kanallarını takiben, belediyeler önce bu yayınların yerel halka ulaştırılmasında aracılık etmiş, sonrasında da kendileri televizyon kurma yoluna gitmişlerdir. Bu anlamda İzmir'de kurulan ilk yerel televizyon kanalı, İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı İzmir Tanıtım ve Yayıncılık Anonim Şirketi bünyesinde kurulan ve 1991'de yayına başlayan Kanal Ege Televizyonu'dur (H.A., kişisel iletişim, 15 Kasım 2019). 1994'te özel radyo ve televizyon yayınlarını yasal çerçeveye oturtan 3984 sayılı kanunun çıkmasına kadarki süreçte yerel radyo ve televizyonlar hızla artmıştır. Bu dönemde, İzmir'de 1992'de Sky TV (İzmir'in ilk özel yerel televizyonu), 1993'te de Kordon TV kurulmuştur. A.D., bu yasadışı süreçte ulusal televizyonların kapatılmamasına karşın yerel televizyonların kapatıldığını aktarmakta, bu dönemi ciddi maddi hasarla atlattıklarını belirtmektedir. Sonrasında da sürekli bir kapanma endişesi yaşadıklarını anlatan A.D. (kişisel iletişim, 15 Mart 2021, kapatılma sürecini şu sözleriyle değerlendirmektedir:

"Tabi bu arada yasal mevzuat da tam oturmadiği için biraz diken üstünde yayın yaptık bir süre. Nitekim hepinizin bildiği gibi 1 Nisan 93'te yerel televizyon ve radyoları kapattılar. O arada bütün sistemlerimiz kurulmuştu radyo ve televizyon olarak; iş yerimiz çalışıyordu, personel vardı, hepsi işsiz kaldı bir anda ama biz onları bünyemizde tutmaya devam ettik. Ciddi bir mücadele yürüttük o dönem. O kırmızı siyah kurdele olaylarında İzmir'de en etkin kanallardan birisi biziz. Daha sonra geçici olarak yayına izin verdiler ama bu arada tabi yerel radyo ve televizyonlar olarak son derece ciddi zorluklar yaşadık biz. Ekonomik anlamda, psikolojik olarak ciddi zorluklar yaşadık. Bir de inandırıcılığımızı yitirdik kitleye karşı."

Bu dönemi sonlandıran yasanın aynı zamanda kamu kurumlarının radyo ve televizyon kurmasına ilişkin bir madde içermemesi nedeniyle, yasanın çıkmasını izleyen süreçte, çoğu belediyeye ait olmak üzere kamu kurumlarına bağlı yerel televizyon kanalları kapanmıştır. Kanal Ege Televizyonu da bu yasal durum nedeniyle kapatılmış, tüm ekipmanı 1994'te kurulan Ege TV'ye verilmiştir. Aynı yasa, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nu yayınları denetleyen kurum olarak yetkilendirmiştir. Önceki süreçte herhangi bir yasal düzenlemeye tabi olmadan yayın yapan yerel televizyonlar, kanunla beraber çeşitli yaptırımlarla karşılaşmışlardır. M.Y., başlangıçta RTÜK gibi bir kontrol mekanizmasının

olmadığını, ancak bu kurumla birlikte kontrol ve cezaların başladığını, Türkiye’de bir yerel kanala verilen ilk cezanın Sky TV kanalına bir haberden dolayı verilmiş olan uyarı cezası olduğunu aktarmaktadır (M.Y., kişisel iletişim, 6 Kasım 2019). Bugün ise yerel televizyonların tabii olduğu ve 2012’de yürürlüğe giren 6112 sayılı yasa, ulusal, bölgesel ve yerel kanallar arasında bir ayırım gözetmeksizin hepsi için aynı yasal yükümlülükleri öngörmektedir.

Kuşkusuz yerel televizyon kanallarının yasal durumlar dışında da siyasetle yakın bir ilişkisi olmuştur. Siyasal iletişim açısından özellikle seçim dönemlerinde yerel televizyonların önemini farkında olan pek çok siyasi aktörün, ilk yıllarından itibaren bu kanallarla yakın temasta olduğu anlaşılmaktadır. 1990’lı ve 2000’li yıllarda politikacılar, yerel yöneticiler, milletvekilleri ve hatta İzmir’i ziyaret eden hükümet yöneticilerinin, yerel kanallardaki haber ve tartışma programlarına katılmaya özel bir önem verdikleri belirtilmiştir (M.Y., kişisel iletişim, 6 Kasım 2019). Ayrıca belediyelere ait televizyonların kapatılması da yerel yönetimlerle yerel televizyonların ilişkisinin gelişmesinde etkili olmuştur. A.D. (kişisel iletişim, 15 Mart 2021), etkili bir televizyonculuk yaptıklarını söylediği bu süreci şöyle açıklamaktadır: *“Meslek kolları seçimlerinde -bu ticaret odasıdır, sanayi odasıdır vesaire odalarının seçiminde- de biz son derece etkin rol üstlendik. Adayları çıkardık televizyona. Tartışma programlarında onların tanıtılmalarını sağlamış olduk.”* M.Y., bu dönemde Büyükşehir ve ilçe belediyelerini takip eden ayrı muhabirlerin olduğunu, belediye meclislerinde tartışılan ve karara bağlanan konuların ve belediye icraatlarının yakından takip edildiğini vurgulamaktadır. Partizanlık yapmadan olumlu ve olumsuz haberleri tarafsızlıkla yansıtmaya çalıştıklarını, sorunlarla ilgili haberlerin takibini de yaptıklarını söylemektedir. Ayrıca başkentte bulunan İzmirli politikacılarla görüşerek İzmir’i ilgilendiren konulardaki haberleri ilettiklerini belirtmektedir (M.Y., kişisel iletişim, 6 Kasım 2019). M.D. de yerel televizyonların halkın sorunlarının yerel yönetimlere aktarımında önemli bir işlev üstlendiğini, *“Çözümün adresi olma konusunda yerel bir ses olma becerisini gösterebiliyorduk.”* sözleriyle ifade etmektedir. Öte yandan, yerel televizyon muhabirlerinin basın kartı sahibi olamamalarından kaynaklı sıkıntılar yaşadıklarına dikkat çekmekte, bu dönemdeki çifte standardı şöyle dile getirmektedir: *“1475 sayılı iş kanununa tabii işçi...TRT’deki kablocu arkadaşımın aldığı basın kartını ben Yeni Asır’da haberci olarak taşıyamıyordum.”* (M.D., kişisel iletişim, 18 Aralık 2019).

Katılımcıların değindikleri bir diğer önemli konu da habercilik faaliyetleri konusunda herhangi bir baskı ya da yönlendirmeye maruz kalıp kalmadıkları üzerinedir. Görüşmelerde habercilerin, 1990’lı yıllar boyunca, patronun ticari ya da siyasi ilişkileri doğrultusunda gelen yönlendirmeler olduğu durumlarda bile özgürce haber yapabildikleri, editoryal bağımsızlıklarının olduğu, patronların da bunu genellikle kabul edip saygı duyduğu ifade edilmektedir. Diğer bir deyişle, özgün ve özgür haber yapılabildiği, habercilerin pek çok şeyi eleştirebildikleri anlatılmaktadır. E.K. (kişisel iletişim, 14 Kasım 2019), eskiden daha objektif ve gazeteci/haberci etiğini gözetilen haberler yapmaya çalışıldığını, günümüzdeki taraflı uygulamalarla o dönemde daha nadir karşılaşıldığını, siyasetin, siyasetçilerin ve yönetimlerin haberlere müdahalesinin pek olmadığını söylemektedir. J.G. (kişisel iletişim, 6,13 Mart 2020) de, siyasal haberlerin her zaman ağırlıklı olarak ele alınmış olmasına rağmen, editoryal bağımsızlığa sahip olduklarını vurgulayarak tarafsız, objektif habercilik ölçütlerine uymak konusunda sıkıntı çekmediklerini belirtmektedir.

1990’lı yıllarda son derece eleştirel haberler yapabildiklerini ifade eden bir başka isim de O.P.’dir. O.P. (kişisel iletişim, 10 Mart 2021), bir maden şirketinin davetlisi olarak gittikleri bir gezide o şirketin yarattığı çevre sorunlarına tanık olan bir gazeteci olarak bunu haber

yaptığını söylemektedir. TV kanalının sahibinin, şirketten reklam almasına rağmen buna itiraz etmediğini ve haberde kendisini özgür bıraktığını/sansür uygulamadığını dile getirmektedir. Bu ve benzeri durumlar, bu dönemde ekonomik kaygıların henüz haber üretimini doğrudan etkileyen bir faktör konumunda olmadığını göstermektedir.

2000 yılından itibaren ise patron baskısının arttığı, siyaset ve habercilik arasındaki ilişkinin objektif haberciliğin yozlaşmasına neden olduğu vurgulanmaktadır. Görüşülen kişiler, 2000'lerde yerel medyanın hızla siyasetçilerin güdümüne girmeye başladığını, yaptıkları haberlerden dolayı baskı gördüklerini hatta işten atılma ile karşı karşıya kaldıklarını anlatmaktadırlar. *"2000 yılı İzmir'de yerel televizyonculuğa siyasi ve sermaye rantının karıştığı yıldır. Televizyoncuların ve gazetecilerin sapır sapır harcandığı başlangıçtır 2000 yılı"* diyen H.T.K. (kişisel iletişim, 6 Ocak 2020), 2000'ler öncesi ve sonrasını şöyle karşılaştırmaktadır:

"Milletvekillerinin telefon açıp o haberi öyle verme, bu haberi böyle verme dediklerini biliyorum. Ama bir zamanlar, bir zaman da dediğim de yani 20 yıl önce, bir milletvekili televizyonu arayacak da gazeteyi arayacak da bu haber böyle çıksın diyecek de cümlesinin sonu gelecek."

Katılımcılar, günümüzde belediyelerin, haklarında olumsuz haber yapıldığında kanallara olan desteklerini çektiklerini belirtmişlerdir (P.B.U., kişisel iletişim, 20 Kasım 2020). Şu an ise habercilerin baskı altında olduğundan, artık özgürlüklerinin kalmadığından, çalıştıkları kanalın tuttuğu tarafa uygun haber yapmak zorunda olduklarından bahsetmektedirler (J.G., kişisel iletişim, 6,13 Mart 2020).

Yerel televizyonların ciddi yaptırım gücü olduğuna dikkat çeken E.K. (kişisel iletişim, 19 Aralık 2019) da Ege TV'de yürüttükleri sosyal sorumluluk kampanyalarından örnekler vermektedir. Bu anlamda valilikle, il sağlık müdürlükleriyle, sivil toplum örgütleriyle işbirliği içinde bine yakın tekerlekli sandalye sağladıklarını; *"Sağlık sistemi değişmeli, eğitim sistemi değişmeli, hukuk sistemi değişmeli"* sloganıyla başlatılan *"Seyretme değiştir"* adlı bir kampanyada 1 milyon 250 binin üzerinde imza topladıklarını aktarmaktadır. Benzer biçimde, A.D. (kişisel iletişim, 15 Mart 2021), Kordon TV'de İzmir Barosu işbirliğiyle insan hakları ile ilgili pek çok konuda ciddi programlar gerçekleştirdiklerini paylaşmaktadır. M.Y. (kişisel iletişim, 6 Kasım 2019) de Bergama'daki siyanürlü altın madeni hakkında birçok haber yaptıklarını ve kamuoyunda konuyu tartıştırdıklarını paylaşmaktadır. U.O. (kişisel iletişim, 25 Eylül 2020) ise yerel habercilik yaklaşımının yerel televizyonların temel dayanağı olması gerekliliğini şöyle anlatmaktadır:

"Bir başka ulusal televizyona asla haber olamayacak, bir başka ulusal televizyonun tenezzül bile etmeyeceği küçük bir konuyu sizin sahiplenip sonuna kadar savunmanız; çatır çatır savunmanız. O zaman, yani bu şehir, "benim davamı savunan birisi var, bu kanal benim hakkımı savunuyor" dediği takdirde o televizyonu sahipleniyor."

Yerel televizyonların, ellerinde tuttıkları bu gücün farkında olmadığını dile getiren A.D. (kişisel iletişim, 15 Mart 2021), sekiz yıl yönetim kurulu üyeliğinde bulunduğu RATEM'in de bu çerçevede işlevsiz kaldığını şu sözleriyle belirtmektedir: *"Mevcut iktidarla, onların bakanlarıyla, RTÜK başkanlarıyla birçok alanda toplantılar gerçekleştirdik, taleplerimizi dile getirdik... şu ana kadar gerçekleşen bir talebiniz var mı diye sorun, yok. Bir meslek birliği düşünün, 800 kusun üyesi olan bir meslek birliği, hiçbir talebini hayata geçirebilmiş değil."* Yerel televizyon yayıncılığıyla ilgili yasadaki tanımların değiştirilmesi gerektiğini vurgulayan E.K. (kişisel iletişim, 19 Aralık 2019) ise bu değişimi talep edebilecek televizyon yöneticisinin olmadığına dikkat çekmektedir.

Ekonomik Etmenler

Yerel televizyonlarda haber üretiminde yasal-siyasal etmenler kadar ekonomik süreçler de etkili olmaktadır. İzmir yerel kanallarının, kurulmalarını izleyen dönemde hızla kadrolarını oluşturdukları, bunlar arasında haber birimlerinin büyük önem taşıdığı ve haber kadrolarının da oldukça kalabalık olduğu anlaşılmaktadır. Yıllar içerisinde baş gösteren ekonomik sıkıntılar, televizyon kuruluşlarının teknik altyapısını yenileyememesinin yanı sıra yetişmiş personel sayısında da ciddi düşüslere neden olmuştur.

Görüşülen medya profesyonellerine göre haberciliğin en canlı dönemi 1990'lı yıllardır (M.Y., kişisel iletişim, 6 Kasım 2019). Haber konusunda kanallar arasında yoğun bir rekabetin yaşandığı bir ortamdan söz edilmektedir. Ardından gelen 2001 ekonomik krizinin gerek haberciliğin gerek TV yayıncılığının gerilemesinde etkili olduğunu U.O. (kişisel iletişim, 25 Eylül 2020) şöyle dile getirmektedir:

"O dönem, tabii 2001 ekonomik krizi, yerel televizyonlar için çok ağır bir darbe oldu. Yani o süreci hatırlarsak eğer yani ekonomi dibe vurmuş vaziyette ve bütün firmalar reklam bütçelerini kesmiş vaziyette... Hal böyleyken bizim reklam alma şansımız çok düştü ve birçok kanal istihdam ettiği elemanlarda tasarrufa gitme kararı aldı. Birçok kanal eleman çıkardı, minimal personelle maksimum iş çıkartmaya kalkıştık."

E.K. (kişisel iletişim, 19 Aralık 2019), 2001 krizini İzmir ölçeğinde televizyon yayıncılığının sonunun başlangıcı olarak nitelemekte, EGE TV'nin de arkasında büyük bir sermaye olmasaydı Anadolu'daki birçok yayın kuruluşu gibi yok olup gidebileceğini paylaşmaktadır. Ekonomik açıdan kendilerini sınırlayan bir diğer etken ise dönüşümün yasal boyutundan kaynaklanmaktadır. RTÜK, yerel ve ulusal kanalların hepsine -şartları ve kapsamları farklı olsa da- farklılaştırılmış uygulamalar yapmadan tek tip kuralları dayatmıştır. Bunlardan biri reklama getirilen sınırlamadır. A.D. (kişisel iletişim, 15 Mart 2021), yasal süreçlerin yerel televizyonlar konusundaki ekonomik etkilerini üç grupta değerlendirmektedir:

1. RTÜK'ün televizyon kuruluşunun kar-zarar durumuna bakmaksızın reklam gelirleri üzerinden % 10'luk pay alması, bu ödemenin yapılmaması durumunda yayın durdurma cezası verilmesi,
2. Yerel televizyon kanallarının izlenme oranı raporları dışında bırakılarak, ulusal reklam pastasından yararlanmasının engellenmesi,
3. Uydu yayıncılığına geçiş sürecinde ulusal ve yerel kanallardan talep edilen uydu frekans kiralalarının yüksek olması.

Bugün uydu kiralaları çok yüksek olduğundan yerel televizyonlar internet tabanlı yayıncılığa yönelmektedir. Kuruluşlar, genel olarak, yerel televizyonculuğu sürdürecektir bir gelir kaynağından yoksundurlar. P.B.U. (kişisel iletişim, 20 Kasım 2020) da yerel zenginlerin ve yönetimlerin yerel yayıncılığa bir desteğinin bulunmadığını, yalnızca seçim dönemlerinde yerel basını anımsadıklarının altını çizmektedir. A.D. (kişisel iletişim, 15 Mart 2021), bu ekonomik tablo içinde yerel televizyonların akıbetini, "Türkiye'de şu anki şartlarda yerel televizyonlar bir siyasi partiden, herhangi bir gruptan destek almadan maalesef yayın yapamazlar." diyerek öngörmektedir. Yerel televizyonların özgün ve yerel haber üretim süreçlerinin bu olumsuz mali dengelerden etkilendiği açıktır.

İzmir'deki yerel kanallarda haber üretim ve yayınlama süreçlerinde teknik ve işleyiş açısından ulusal kanallarla karşılaştırıldığında büyük farklar bulunmadığı belirtilmekle

birlikte, personel ve görev dağılımında bazı farklılıklar olduğuna değinilmiştir. Başlangıçta haber departmanlarının az sayıda insanla başladığı (4-5 kişi), birimde çalışanların birden fazla görevi aynı anda yürütmek durumunda kaldığı ifade edilmiştir. Örneğin E.G. (kişisel iletişim, 14 Kasım 2019), haber müdürü konumunda olan bir kişinin aynı zamanda habere gittiğine, (kurgu operatörünün sayıca az veya meşgul olması nedeniyle) haberin montajını hatta sunumunu yaptığına tanıklık ettiğini söylemektedir. Kadrolar geliştikçe iş bölümünün 1990'lı yılların ortasından itibaren özelleşmeye başladığı görülmüştür. O.P. (kişisel iletişim, 10 Mart 2021), teknik işlerde uzmanlaşma ve iş bölümünün daha zayıf olmasına rağmen, habercilik söz konusu olduğunda her bir alanın muhabirinin ayrı olduğunu (spor, adliye, belediye, sağlık gibi) dile getirmektedir. İlgili dönemde bir yerel TV kanalının 12-15 muhabir çalıştırdığı, bu sayının bugünkü gazete ve ulusal kanallar için bile yüksek bir rakam olduğu görülmektedir (O.P., kişisel iletişim, 10 Mart 2021). M.D. (kişisel iletişim, 18 Aralık 2019), İzmir TV'nin haber merkezinde 30'a yakın çalışanın olduğunu aktarırken M.Y. (kişisel iletişim, 6 Kasım 2019), Sky TV için bu rakamı 15-20 civarı olarak belirtmekte, K.Ö. (kişisel iletişim, 3 Mart 2021) ise Ege TV'de tüm haber kadrosunun 40 kişiyi bulduğunu anlatmaktadır.

Televizyon kanallarının ihbar hatlarının yoğun biçimde işlediği pek çok görüşmeci tarafından dile getirilmiştir (M.S., kişisel iletişim, 12 Şubat 2020). Ana yayın kuşağında bir saate yakın süren ana haber bültenlerinin yanı sıra birçok kanalda saat başı haber verildiği bilinmektedir. Ayrıca, muhabirlerin yurtdışına ve özellikle Akdeniz ülkelerine sıkça gönderildikleri de paylaşılan bilgiler arasındadır. Sonuç olarak, bütün bu yapılanma ve işleyiş, İzmir'deki televizyon yayıncılığının ilgili dönemde haber odaklı olduğunun, haberin diğer alanlardan biri olmasının ötesinde asıl uğraş olarak ortaya çıktığının da göstergesidir.

H.T.K. (kişisel iletişim, 6 Ocak 2020) ilk dönemlerde televizyon haberciliğinin kurallarından haberdar olmadıklarını ifade ederken; H.A. (kişisel iletişim, 15 Kasım 2019), TRT'den danışmanlık hizmeti aldıklarını, çünkü o dönemde Türkiye'de başka kimsenin televizyon gazeteciliği üzerine bir şey bilmediğini belirtmektedir. Bir çeşit deney dönemi olarak nitelediği bu yılları H.A., şu sözlerle tasvir etmektedir: "İzmir'de bir yerel habercilik bilinci uyanmaya başlamıştı. Bu kentin sokaklarında, insanlar bizim kameramızı, logomuzu görmeye başladılar... Sivil toplum kuruluşlarının toplantılarından maçlara, siyasi parti liderlerini konuk etmekten tutun da belediye meclislerinde yapılan hararetli toplantılara kadar birçok olayda hep bizim kameralarımız vardır." (H.A., kişisel iletişim, 15 Kasım 2019).

İlk kuruluşta, mevcut kısıtlı sayıdaki uzmanlardan yararlanmanın yanında, profesyonelleşmiş bir iş bölümünün olmamasının süreç içinde farklı görevler üstlenerek deneyim kazanmalarına yaradığını da belirtmektedirler. J.G. (kişisel iletişim, 6,13 Mart 2020) bu durumu, "her zaman TRT'nin okul olduğu söylenir ama bence yerel kanallar bir okul." sözleriyle dile getirmektedir.

Tasarım olarak yerel televizyon kanallarının ana hedefinin yerele dair haber üretimi olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcılar, çalıştıkları kanallarda ülke geneline çok az yer ayırdıklarını, haber sunumunda önceliği yerel haberlere verdiklerini ifade etmektedirler. Önce yerel haberlerden başlayıp bölgeye, daha sonra ulusal ve nihayetinde uluslararası haberlere değinen bir sıralama takip etmişlerdir. Bu bağlamda sokak röportajlarının, sokağı ekrana taşıyan haberlerin yaygın olduğu görülmektedir. Ayrıca, haber bültenlerinin

sunumunda ulusal kanallardaki protokol sırasını takip etmediklerini belirtmişlerdir (M.Y., kişisel iletişim, 6 Kasım 2019).

Haber içeriklerinde ise yerelin yanı sıra ulusal kanallara yönelik bir haber üretimi de söz konusudur. Toplumsal olaylar, mülteci krizi, İzmir'in konumu nedeniyle Ege Denizi ve Yunanistan'la olan gelişmeler sıklıkla İzmir yerel medyası tarafından ulusala verilmiştir. Ayrıca, siyasi liderlerin İzmir ve Ege turlarında, mitinglerinde aktif rol aldıklarını, hatta ilgili haberleri ulusal medyaya servis ettiklerini belirtmektedirler. Habercilerin anlatımlarından ortaya çıktığı üzere, o dönemde ulusal ve yerel medya arasında bir geçişlilik söz konusudur. Bu ilişkinin sonucu olarak, yerel televizyonlarda yetişen başarılı muhabirlerin sık sık ulusal medyaya geçerek kariyerlerine devam ettikleri görülmektedir (M.S., kişisel iletişim, 12 Şubat 2020).

M.Y. (kişisel iletişim, 6 Kasım 2019), 1990'ların başında, Anadolu Ajansı dışında haber ajanslarının olmadığını, yereldeki haberleri ulusal medyaya kendilerinin servis ettiklerini belirtmektedir. Yerel televizyon habercileri kanallarının yaptığı çeşitli anlaşmalarla İstanbul'daki ulusal kanallara da haber sağlamışlardır. Yeni Asır TV'nin İstanbul'daki bir ulusal kanal olan ATV'nin aynı zamanda yerel temsilcisi rolü üstlendiği; bu yerel kanalın muhabirlerinin ulusal kanala çıkan haberlerde ATV İzmir muhabiri olarak haberi geçtiği görülmektedir (E.D., kişisel iletişim, 14 Kasım 2019). M.D. (kişisel iletişim, 18 Aralık 2019) bu yapılanmayı 'ulusal kanalın yerel kanalı' biçiminde tanımlamaktadır. Buradan yola çıkarak, takip eden yıllarda, ATV'nin Ege bölgesine yayın yapacak Yeni TV adında başka bir kanal kurduğu da bilinmektedir. Özetle, 1990'lı yıllara karşılık gelen bu ilk dönemin önemli bir bölümünde İzmir ile ilgili haberlerin hemen her zaman bu yerel kanallarda çalışan genç haberciler tarafından sağlanmakta olduğunun altını çizmişlerdir. Ayrıca, bazı ulusal kanalların İzmir bürolarının bulunmaması nedeniyle yerel kanalın altyapı ve bürosunu kullandıkları durumlar da mevcuttur. Show TV – Kanal 1 ilişkisi buna örnek olarak gösterilebilir (O.P., kişisel iletişim, 10 Mart 2021).

Bu haber ortamında, aynı zamanda ulusal kanalların bir ayağı ya da temsilcisi gibi de çalıştıklarını, bu haberleri ücret karşılığında ve kanal logolarının görünmesi/haberi gerçekleştirenlerin isimlerinin yayınlanması koşuluyla ulusal kanallara verdiklerini belirtmektedirler. Bu kapsamda haberlerin ulusal kanallara logolu ve logosuz olmak üzere iki farklı fiyattan satıldığını, bu haber satışlarının kanalın gelir hanesine eklenen çok önemli bir kaynak olduğu ifade edilmektedir (E.K., kişisel iletişim, 19 Aralık 2019). Özellikle 2000'den sonra bu yapının ve ilişki dengesinin bozulduğu anlaşılmaktadır. Görüşülen kişiler, haber ajanslarından önce, İstanbul merkezli ulusal kanalların İzmir'de temsilcilikler açtıklarını ifade etmişlerdir. Ardından da haber ajansları yaygınlaşmaya başlamıştır. Böylece, ulusal medyanın yavaş yavaş yerelleri haber kaynağı olmaktan çıkardığı anlaşılmaktadır (J.G., kişisel iletişim, 6,13 Mart 2020). Habercilikte ucuza mal etmek adına yerellikten taviz verilerek tercih edilmeye başlanan ve ajans haberciliği olarak tabir edilen işleyişi U.O. (kişisel iletişim, 25 Eylül 2020) şöyle açıklamaktadır:

"Ajanslar haberi geçiyor, hem yazılı haber geçiyor hem görselini geçiyor... Siz onu alıp tak monte ediyorsunuz yayına veriyorsunuz. Şimdi o görüntüyü, o haberi yapabilmek için en az bir kameraman bir muhabir göndermeniz lazım. Nakliyesi var, ulaşımı var. Yani bütün günü bağlayacaksınız; başka işe gidemeyecekler. Bütün televizyonlar ajans haberciliğine dönmeye başladı. Bu da beraberinde aynı televizyonlarda aynı haberler. Açıyorsunuz, orada aynı haber aynı görüntü... Bakıyorsunuz X TV'de aynı haber, Y TV'de aynı haber, Z TV'de aynı haber."

Haberin maliyetinin kanallar için gittikçe daha ağır görülmeye başlanması, söz konusu yerel yayıncıları, o yıllarda sayıları ve ağırlıkları gittikçe artmaya başlayan ajanslardan

haber temin etmeye yöneltmiştir. Kendi ürettikleri haberleri terk ederek diğer haber ajansları tarafından tüm medyanın dolaşımına sunulan anonim, kişisiz, tek tip haberlere yönelmiş olmaları ise, habere ve haberciliğe dayanan bir yapıya sahip olan yerel kanalların en önemli faaliyet alanının ve iddiasının da ortadan kalkmasında etkili olmuştur.

Yerel haberciliği aradan çıkaran değişim, yalnızca açılan temsilcilikler ve haber ajanslarının yaygınlaşması ile de sınırlı değildir. Görüşülen kişiler, 1990'lı yıllarda ve kısmen de 2000'li yıllarda, belediye muhabirlerinin bulunduğunu ve belediye ile ilgili haberlerin onlar tarafından hazırlandığını anlatmışlardır (J.G., kişisel iletişim, 6,13 Mart 2020). Belediyeler, özellikle sosyal medyanın gelişimiyle beraber, kendi halkla ilişkiler birimlerini haber ajansı olarak kullanmaya başlayarak belediye haberlerini dışarıya kendileri sunmaya başlamıştır. Böylece belediyeler, kendi bünyelerinde, uygun gördükleri şeyleri, uygun gördükleri biçimde 'haber' olarak kamuoyu ile paylaşmaya başlamışlar; haberde objektiflik, tarafsızlık gibi özelliklerin ortadan kalktığı görülmüştür. Bu durumun, günümüzde reklam, halkla ilişkiler ve haberciliğin iç içe geçmesinde ve habercilik etik kurallarının görmezden gelinerek ihlal edilmesinde önemli bir payı olduğu vurgulanmaktadır.

Eskiden 'haber peşinden koşmak' şeklinde tabir edilen bir çalışma biçimi varken, günümüz haberciliği bunun çok uzağında kalmış; ajanslardan kopyalanan haberlerin internet ve her mecrada yaygın bir şekilde paylaşıldığı, bu *fastfood* tarzı habercilikle haberin ve habercinin özelliği ortadan kalkmıştır (E.G., kişisel iletişim, 14 Kasım 2019).

TV haberciliği açısından son derece canlı bir dönemden, haberciliğin hem yerel hem de ulusal ölçekte değer ve ilgi kaybettiği bir döneme girildiği görülmektedir. Bugün ayrıca muhabirlere sunulan imkânlar da daha kısıtlıdır. Ekonomik kaygılar haberciliğin önünde tutulmaktadır (O.P., kişisel iletişim, 10 Mart 2021). Bu, habere ve haberciye değer veren bir dönemin kapandığına da işaret etmektedir.

Teknolojik Dönüşüm

Ekonomik gerilemeyle doğrudan ilintili bir başka konu ise meselenin teknolojik boyutudur. Araştırmaya katılan medya profesyonelleri, özellikle 1990'lı yılları kapsayan ilk dönemde, İzmir'deki bazı kanalların (özellikle Sky TV ve Ege TV) hem teknik altyapı hem de organizasyon yapısı ve insan kaynağı olarak ulusal kanalların standartlarından çok uzak olmadığını belirtmişlerdir (M.Y., kişisel iletişim, 6 Kasım 2019). E.K. (kişisel iletişim, 19 Aralık 2019) da ilk kanal olan Kanal Ege Televizyonu'nun büyük yatırımla kurulduğunu ve teknik altyapısının ulusal çapta bir prodüksiyon şirketine eşdeğer olduğunu belirtmektedir. Ancak TRT'nin o dönemdeki teknolojik altyapısının hiçbir kanalda olmadığını da altını çizmektedir.

Yapılan görüşmelerde, ekonomik açıdan daha küçük ölçeklerde yapılan yatırımlara karşın son derece profesyonel bir yapılanma ve teknik altyapı kullanılmasına özen gösterildiği vurgulanmıştır. Örneğin H.A. (kişisel iletişim, 15 Kasım 2019), televizyon haberciliğinin vazgeçilmez bir unsuru olan canlı yayınların etkisinden yararlanmak için gittikleri yerlere o dönem için çok önemli bir imkân olan *uplink* götürdüklerini belirtmekte, Yeni Asır TV'de dört kameralı bir canlı yayın aracı olduğu bilgisini paylaşmaktadır.

Görüşmelerden çıkarılan ortak bulgulardan biri, 1990'ların ortasında yakalanan bu ivmenin zaman içinde kaybolması, İzmir kanallarının yeni açılan, ekonomik gücü ve teknik altyapısı ile hızla yükselen ulusal kanalların gölgesinde kalmış olmasıdır. İzmir

yerel kanallarının nicelik ve nitelik olarak yeterli insan kaynağı olmasına karşın teknolojik olarak güncel değişimi takip edemediği vurgulanmaktadır. O.P. (kişisel iletişim, 10 Mart 2021) bu gerilemeyi şu sözlerle ifade etmektedir: *“Yerel kanalların en büyük sıkıntısı, kendilerini geliştirecek teknolojik yatırımları süreç içerisinde yapmadılar. Çağ değişti; onlar hep aynı kameraları, aynı zihniyeti tercih ettiler. Böyle olunca da tabii ki ne yazık ki yavaş yavaş küçülme de oldu.”* Bu görüşleri destekleyen E.K. (kişisel iletişim, 19 Aralık 2019) da benzer biçimde teknolojiyi doğru kullanmayı bilen insan kaynağındaki değişimi dile getirmektedir:

“İşte, 2001 sonrasında, kriz sonrasında ekipler, ekip sayıları düştü. Ödenen maaşlar düştü, bir sürü insan sektörün dışına çıktı, yeni jenerasyon insanlar girdi. O insanların birçoğu evrile evrile dijital personel haline geldiler. Ama dünyadan habersiz hale geldiler. Jammer - telsiz mikrofon ilişkisini yaşayana kadar hatta yaşadıktan sonra bile anlayamaz hale geldiler. Yayıncılık da zaten bu yüzden battı gitti.”

Katılımcılar, başlangıçta ve özellikle İnternetin yaygınlaşmasından önce, uluslararası haberlerin kalabalık bir tercüman grubu tarafından yabancı ajanslardan ve yurt dışı basından takip edildiğini, önemli buldukları haberlerin tercüme edilerek duyurulduğunu belirtmişlerdir (C.T., kişisel iletişim, 13 Kasım 2019). Bunun yanında, hava durumu, döviz kurları, borsa ve trafik durumu gibi haberler de ilgili kaynaklardan toplanarak sunulmaktaydı. İnternet teknolojisi ve buna bağlı dijital uygulamaların gelişimi ile bu tip haberlere ulaşmak için televizyon kanallarına olan ihtiyacın azaldığı görülmüştür.

Diğer yandan, katılımcıların da belirttiği gibi, burada ele alınan sorunların pek çoğu yalnızca yerel kanallara özgü değildir. Örneğin, internetin gelişimiyle haber kaynaklarının çeşitlenmesi ve yer değiştirmesi, ulusal kanalların da karşı karşıya kaldığı bir dönüşüm ve krizdir (E.G., kişisel iletişim, 14 Kasım 2019). Ancak yerel televizyonların, yetersiz kaynakları ve zayıf mali yapıları nedeniyle bu süreçten çok daha ciddi bir biçimde etkilendiklerini söylemek yanlış olmayacaktır. Öte yandan, önemli bir etken olmasına karşın teknolojik dönüşüme ayak uyduramamanın yerel televizyon haberciliğinin erozyonundan tek başına sorumlu olamayacağının da altını çizmektedirler.

2001’de RTÜK tarafından hazırlanan uydu yayın yönetmeliğindeki ilgili maddenin 2004’te kaldırılmasıyla yerel televizyonların yasal olarak uydudan yayın yapmasının yolu açılmıştır. Bu süreçte karasal yayının gittikçe önem kaybetmesinin de etkisiyle yerel televizyonların uydu yayıncılığına yöneldikleri görülmektedir. Bu durum, bir yandan ulusal ve bölgesel televizyon kanallarıyla aynı uydu frekans bedelini ödemek durumunda kalan kanallar için mali bir yük getirirken, bir yandan bu kanalların yerellik söylemini tartışmaya açmıştır. E.K. (kişisel iletişim, 19 Aralık 2019) yerel televizyon diye bir kavramın kalmadığını *“Yayın alanları hepsinin aynı. Platformlara bakıyorsunuz; ulusal kablolu lisansını alın, bütün platformlardan yayın yapabilirsiniz.”* sözleriyle ortaya koyarken, artık kanalların İstanbul’dan yayın yapan televizyonlar ve İstanbul dışından yayın yapan televizyonlar biçiminde ayrıldığını ifade etmektedir. H.T.K’nin (kişisel iletişim, 6 Ocak 2020) birbiri ardına yayın hayatı son bulan İzmir yerel televizyon kanallarıyla ilgili betimlemesi ise konuyu özetlemektedir: *“Benim çalıştığım İzmir’in yerel televizyonları İzmir kokuyordu. 2000’e kadar İzmir koktu, 2000’den sonra İstanbul taklidi koktu.”*

Bütün bu süreçler ve bunlara ilişkin tanıklıklar, İzmir özelinde habercilikte yaşanan bir erozyonun açık göstergeleri olarak belirlemektedir. Bugün gelinen noktada, web tabanlı yayın yapanlar dışında bir İzmir yerel kanalının olmayışı; siyasi, ekonomik ve teknolojik etmenlerin yarattığı olumsuzlukların, sadece haber açısından değil yerel televizyonculuğun geneli açısından da yıkıcı etkisini ortaya koymaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Televizyon habercileri ile yapılan görüşmelerin ortaya koyduğu üzere, İzmir’de yerel televizyon haberciliğindeki dönüşüm, birbirleriyle yakın bir ilişki içinde olan (siyasi-ekonomik- teknolojik) üç alanı kapsamaktadır. Elde edilen verilere göre, görüşülen medya profesyonellerinin, İzmir’deki yerel televizyon kanallarındaki haberciliğin -kesin tarihler ya da dönüm noktaları vermenin güçlüğüne karşın- üç ana döneme ayrıldığı konusunda hemfikir oldukları görülmüştür. Tarihsel olarak bu üç dönemin birincisi 1990’lı yılları, ikincisi 2000’li yılları ve üçüncü dönem ise 2010’lu yılları kapsamaktadır.

Birinci dönem olarak nitelenebilecek 1990’lı yıllar, televizyon yayıncılığı konusundaki tek örneğin TRT olduğu, yerel özel kanalların ise yeni kurulduğu bir dönemdir. Bu nedenle, yerel televizyonların ilk yıllarında TRT’den hem yetişmiş uzman personel hem de yayıncılık pratikleri açısından bilgi transferi yapıldığı, diğer yararlanılan kaynağın ise basın olduğu anlaşılmaktadır. TRT, profesyonel yayıncılık ve teknik açısından iyi bir örnek olmakla birlikte, habercilik söz konusu olduğunda gazetelerin ve orada deneyim kazanmış gazetecilerin deneyimlerinin daha fazla yön verici olduğu görülmektedir. Söz konusu 1990’lı yıllarda Türkiye’de medya alanında yasadışı da olsa geniş bir özgürleşmenin yaşandığı, çok sayıda yeni basın-yayın kuruluşunun faaliyete başladığı, devlet tekelinin kırıldığı bilinmektedir. Bu yeni ortamda Türkiye’nin pek çok yerinde olduğu gibi İzmir’de de televizyon kanalları belediyeler ve özel girişimciler eliyle kurulmuştur. Bu kanallar özellikle iletişim fakülteleri ve diğer fakültelerin çeşitli bölümlerinden mezun idealist gençlerin sıkça sektöre ilk adım attıkları yerler olmuştur. 1990’lar, görüşülen kişiler tarafından, çeşitli sorunlarına karşın gerek habercilik gerekse yayıncılık açısından en parlak yıllar olarak nitelendirilmiştir. Yerel kanallar uzunca bir dönem ulusal televizyonların bölgesel haber kaynağı olarak çalışmışlar; Türkiye’nin üçüncü büyük kenti olan İzmir’den, ulusal kanalları haber açısından beslemişlerdir. Bunlar ayrıca, coğrafi olarak Yunanistan’a yakınlık ve Ege’deki konum itibarı ile de uluslararası habercilik örnekleri gösterebilen kanallar olmuşlardır. Haber için söz konusu olan bu duruma, örneğin program yapıcılığında rastlanmaması, bu dönemde İzmir kanallarının yerel haber açısından gücünü göstermektedir. Bu yılların ikinci yarısında İstanbul merkezli ulusal yayın kuruluşları İzmir’de kendi temsilciliklerini açmaya başlamışlardır.

Hem ekonomik hem de siyasal anlamda yerel televizyonculuğun en canlı dönemi olarak nitelendirilebilecek bu yılların ardından, 2000’lerle birlikte, yeni bir süreç başlamıştır. Görüşmelerden elde edilen bulgular, İzmir’deki yerel haberciliğin hızla değişmeye başladığı bir döneme girildiğine işaret etmektedir. Bu ikinci dönemin karakteristiğini büyük ölçüde şekillendiren etmenler ise siyasal ve ekonomik olmuştur. Siyasal açıdan görece bağımsız bir dönemden, medya patronunun ve siyasal aktörlerin habercilik üzerinde kontrol sahibi olmaya başladığı bir döneme geçiş yapılmıştır. Ekonomik açıdan ise Türkiye’nin büyük bir kriz yaşadığı bu yıllar medya sektörünü derinden etkilemiş, buna paralel olarak yerel televizyonlar da krizden önemli ölçüde yara almıştır. Bu süreçte, diğer birimlerin yanında haber birimlerinin de küçüldüğü, ekonomik kısıntıların yaşandığı görüşmelerde ifade edilmiştir. Bu yıllar, büyük- küçük siyasal aktörlerin de medyanın gücünü keşfettikleri ve bu gücü ellerinde bulundurmaya istedikleri bir dönem olmuştur. Yerel televizyon kanallarını etkileyen bir başka önemli gelişme de haber ajanslarının sayısının artarak habercilikte baskın kaynak haline gelmesidir. Ekonomik kaygılarla kendi haber birimlerini küçülten ve neredeyse ortadan kaldırarak haber ajanslarından daha az maliyetli olarak haber sağlamaya başlayan kanallar, kısa sürede

kendi haber üretim güçlerini kaybetmişlerdir. Özgün yerel haber üretiminin yerine ulusal televizyonların küçük bir ölçeği biçimini alan bir yerellik söz konusu olmuştur.

Yaklaşık olarak 2010'lu yılları kapsayan üçüncü dönemde ise bir önceki dönemden gelen etmenler (siyasal ve ekonomik) etkilerini arttırarak sürdürmekle birlikte, bunlara teknoloji boyutunun eklemeliği görülmüştür. Dijital teknolojinin girişi 2000'li yıllarda olmasına karşın, yerel televizyonlar bir dereceye kadar teknolojiyi takip edebilmiştir. Bu süreçte, yayın altyapısı yeni teknolojilerin gerisinde kalarak kapanma durumuna gelen yerel kanalların yanı sıra, uydu yayıncılığı ve web tabanlı yayıncılık faaliyetlerine yönelen kanallar da belirmiştir. Bugün, pek çok yerel televizyon kanalının uydu üzerinden yayın yaptığı da göz önünde bulundurulduğunda, TÜRSAT'ın dolar üzerinden ücretlendirilen uydu frekans tarifesinin ulusal kanallarla aynı olması, maliyet açısından büyük bir yük getirmektedir. Ulusal bazlı ölçülen izlenme oranının dışında bırakılan ve bu nedenle reklam gelirleri sadece yerel markalarla sınırlı kalan yerel televizyonların gelirlerinin oldukça azaldığı bilinmektedir.

Öte yandan, 2010'lu yıllarda dijital teknolojinin başka bir evreye geçmesiyle beraber güçlenen web tabanlı uygulamalar ve internet teknolojisi ile birlikte, ciddi bir dönüşüm içinde bulunan geleneksel medyanın, yerel ölçekte bu süreçten etkilenmesi daha derinden hissedilmiştir. Özellikle görüntülü haber paylaşımına olanak tanıyan dijital platformlar hızla artmış, bu platformlar yerel haber ihtiyacına hitap eder duruma gelmiştir. Uzun yıllar yerel yönetimlerle yöre halkı arasında bir köprü görevi üstlenen yerel televizyonun bu işlevi, yerel yönetimlerin de dijital olanaklardan yararlanarak hem haber üretimini kendi eline alması hem de vatandaşın ilgili mercilere erişiminin kolaylaşması nedeniyle yok olmaktadır. Özellikle, seçim dönemlerinde ekrana çıkmak için yarışan yerel yöneticiler ve siyasiler artık kendi mecralarını kullanmaktadırlar.

Bu çalışma kapsamında İzmir televizyonları özelinde ulaşılan bulgular, kuşkusuz Türkiye'deki pek çok yerel televizyon için de geçerli olabilir. Hızla azalan yerel televizyon sayısı bu durumun en açık kanıtıdır. Demokratik bilgi akışının ve özgür kamuoyu oluşumunun temel unsurlarından biri olarak kabul edilen yerel haberciliğin, bugün Türkiye'de geldiği nokta, küresel ve ulusal haber medyası karşısında bir alternatif olmaktan öte, bir var olma çabasından ibarettir. İzmir televizyonlarında haber üretimi süreçlerinde emek vermiş kişilerin dile getirdiği özgür ve yoğun haber ortamı bugün geride kalmıştır. İzmir'de web tabanlı yayınlar dışında, uydu lisanslı olanlar da dâhil, yayın yapan yerel bir televizyon kuruluşu kalmamıştır. Bu durum yerel televizyon yayıncılığının Türkiye genelinde karşı karşıya olduğu bir tehlikedir. Zira Türkiye, yerel televizyonları koruyan ve destekleyen bir medya politikasından da yoksundur.

Kaynakça

Adaklı, G. (2006). *Türkiye'de Medya Endüstrisi Neoliberalizm Çağında Mülkiyet ve Kontrol İlişkileri*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

AHM Medya. (2021, Nisan 1). Adana Haber Merkezi: <https://www.adanahabermerkezi.com/medya/medyada-deprem-4-uncu-tv-de-kapandi-h48931.html> adresinden alındı

Akyol, O., & Ünlü, T. T. (2020). Televizyon Yayıncılığı Ve Etkileşimli Televizyon Uygulamaları. E. Sirer içinde, *Televizyon 4.0 Toplum 5.0 Döneminde Yeni İzleyici Yeni İzlerkitle* (s. 67-95). Konya : Literatürk Academia.

- Alankuş, S. (2001, Aralık 16). *Globalleşme, Yerelleşme ve Yerel Medya*. Bianet: <https://bianet.org/bianet/siyaset/218-globallesme-yerellesme-ve-yerel-medya> adresinden alındı
- Atabek, Ü. (2020). *Tarihten Geleceğe İletişim Teknolojileri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Baldini, M. (2000). *İletişim Tarihi*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Birgün. (2021, Şubat 15). Birgün.net: <https://www.birgun.net/haber/bir-sure-once-yayin-hayatini-sonlandiran-olay-tv-kapandi-334239> adresinden alındı
- Cankaya, Ö. (2015). *Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi TRT 1927-2000*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Doğuş Yayın Grubu. (2021, Mayıs 20). Markalarımız NTV: <https://www.dogusyayingrubu.com.tr/hakimizda/markalarimiz/Televizyon/ntv> adresinden alındı
- Ercan, E. E. (2021). İnternetin Gazetecilik ve Haber Kültürüne Etkileri: Gazetelerin Konuya Dair Yaklaşımları. A. E. Dingin içinde, *Disiplinlerarası Yaklaşımla Sosyal Medya -2 (Gazetecilikten Halkla İlişkilere İnsan Kaynaklarından Sağlık İletişimine)* (s. 9-38). Konya: Literatürk Academia.
- Güngör, N. (2010). Basın Özgürlüğü Açısından Kurumsallaşma Çabaları: Serbesti ve Kısıtlamalar. N. Güngör içinde, *Cumhuriyet Döneminde İletişim Kurumlar, Politikalar* (s. 101-127). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Güven, O. Ö. (2007). Küresel Medya-Yerelleşme ve Yerel Medya. S. GEZGİN içinde, *Türkiye’de Yerel Basın* (s. 321-336). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Hedding, K. J., Miller, K. C., Abdenour, J., & Blank, J. C. (2019). The Sinclair Effect: Comparing Ownership Influences on Bias in Local TV News Content. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 63(3), 474–493.
- Kovarik, B. (2011). *Revolutions in Communication Media History from Gutenberg to the Digital Age*. London: Boomsbury.
- Kuyucu, M. (2012). *Türkiye’de Medya Ekonomisi*. İstanbul: Esen Kitap.
- Özgentürk, N. (2008). *Cumhuriyetten Günümüze Basının Kısa Tarihi*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Potter, W. J. (2008). *Media Literacy*. Los Angeles: Sage.
- Poyraz, B. (2002). *Haber ve Haber Programlarında İdeoloji ve Gerçeklik*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. (2018). *Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması - 2018*. Ankara: Kamuoyu, Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığı.
- Resmi Gazete. (2011, Mart 3). *Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun*. Kamu Mevzuat Sistemi: <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Kurum/70203335> adresinden alındı
- Reuters Institute. (2020). *Digital News Report 2020*. Reuters Institute & University of Oxford.
- Serim, Ö. (2007). *Türk Televizyon Tarihi n1952-2006*. İstanbul : Epsilon Yayıncılık.

Sertel, A. (2020, Kasım 26). *Sertel'den yerel TV'lere pozitif ayrımcılık çağrısı. Ege Yön Haber. Retrieved from h. Ege Yön Haber: [ttp://www.gercekizmir.com/haber/Sertel-den-yerel-TV-lere-pozitif-ayrimcilik-cagrisi/88560](http://www.gercekizmir.com/haber/Sertel-den-yerel-TV-lere-pozitif-ayrimcilik-cagrisi/88560) adresinden alındı* (2019). *Türkiye Radyo ve Televizyon Yayıncılığı Sektör Raporu*. RATEM.

News Erosion in Local Television Broadcasting: İzmir Case

Çağrı İNCEOĞLU (Assoc. Prof. Dr.)
Ürün YILDIRAN ÖNK (Asst. Prof. Dr.)

Extended Abstract

News plays an essential role in local television broadcasting. Potter states that the news audience prefers locally and personally relevant content rather than global and national news (Potter, 2008, s. 178). The Digital News Report 2020 also shows three television channels (Fox TV, CNNTürk, TRT Haber) among the top five in news media's weekly-based trust ranking list. (Reuters Institute, 2020, s. 40).

This study aims to examine the changes in news production and their roots in the context of local television. For this purpose, the testimonies of the people who worked in the news units/programs of nine local television channels operating in İzmir were collected. Changes over thirty years are determined using in-depth interviews as the primary source thanks to these individuals.

The study examines nine local television channels' news production, and the changes in this process. It focuses on transformations over 30 years between 1991 and 2021, using oral history method, conducting in-depth interviews with people who worked in production, and broadcasting at İzmir's local TV channels. The interviews, designed within the framework of semi-structured questions, were held between 6 November 2019 and 15 March 2021. In this context, 14 interviews have been conducted. The interviewees are professionals who have worked at various stages of newsmaking processes. The participants listed by snowball sampling method delivered their opinions based on their knowledge and experience. They shared their individual experiences regarding the various news production and broadcasting processes in this context.

According to the findings, a significant transformation is evident in local television journalism in İzmir. The analyses of the interviews demonstrated that changes in news production are related to each other but can be divided into three broad categories, namely legal and political, economic, and technological, which are related to each other.

It is understood that the primary aim of local television channels was to mirror local news. During the 1990s, journalists could report relatively freely and have editorial independence. This independence is generally recognized and respected by employers. Since 2000, it has been emphasized that employers' increasing pressure and the affinity between politics and journalism undermined broadcasting. Thus, politics have become more influential in news production.

The 2001 crisis had a significant impact on TV channels. Another factor that affects them economically is the limitations imposed on advertising by RTUK:

1. RTUK takes a 10% share of the advertising revenues regardless of the profit-loss status of a television company.
2. Local television channels are excluded from rating reports. This situation prevents them from benefiting from the national advertising pie.
3. During the transition to satellite broadcasting, local channels' high satellite frequency rents were also influential.

Another issue directly related to the economic downturn is the technological dimension. The diversification and displacement of news sources with the development of the internet caused another transformation and concern for local and national channels. Local televisions seem to be much more severely affected by this process due to inadequate resources and poor financial structure.

During the time, İzmir's channels were overshadowed by new, rapidly rising national network channels. It is also emphasized that İzmir's local televisions had sufficient human resources but could not follow the technological change.

According to the data obtained, media professionals agreed that in the case of İzmir, newsmaking activity on local television channels could be grouped into three main periods, despite the difficulty of giving precise dates or milestones. Historically (more or less), the first of these three periods was the 1990s; the second period covers the 2000s, and the third term begins with the 2010s.

The 1990s characterized as the most successful years, both in journalism and broadcasting in general. Local channels have worked for a long time as regional news sources or offices of national televisions, and they have fed national channels.

In the 2000s, the situation in İzmir began to change rapidly. The factors that largely shaped the characteristics of this second period were political, legal, and economic. It was a period when boundaries began to disappear, and politicians and capital influenced news dominantly. Economically, Turkey's years of economic depression have profoundly influenced the media sector, and in parallel, local televisions have suffered significantly.

In the third period, covering approximately 2010s, a severe transformation occurred with web-based applications and internet technology. This change deepened the local media crisis while the factors from the previous period continued to increase their effects.

Keywords: Broadcast Journalism, Local Television, Local News, Broadcasting, Oral History.

Bu makale **intihal tespit yazılımlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by **plagiarism detection softwares**. No plagiarism detected.

Bu çalışmada "**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**" kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the "**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**" were followed.

Yazarların çalışmadaki **katkı oranları** eşittir.

The authors' **contribution rates** in the study are equal.

Proje çıktı yayını (BAP073) olarak belirtilen çalışmanın Yaşar Üniversitesi Proje Değerlendirme Komisyonu'ndan (PDK) hibe ve destek alması sebebiyle Yaşar Üniversitesi PDK ile **çıkar ilişkisi** bulunmaktadır.

The study, which is stated as the project output publication (BAP073), has **conflict of interest** with the Yaşar University Project Evaluation Commission, as it received grants and support from the Yaşar University Project Evaluation Commission.

Etik Kurul İzni | Ethics Committee Permission

Yaşar Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 14.06.2021 tarih ve 07 sayılı kararı çerçevesinde çalışma etik açıdan bir sakınca içermemektedir.

Within the framework of the decision taken by Yasar University Ethical Commission dated 14.06.2021 and numbered 07; the study does not contain any ethical issues.